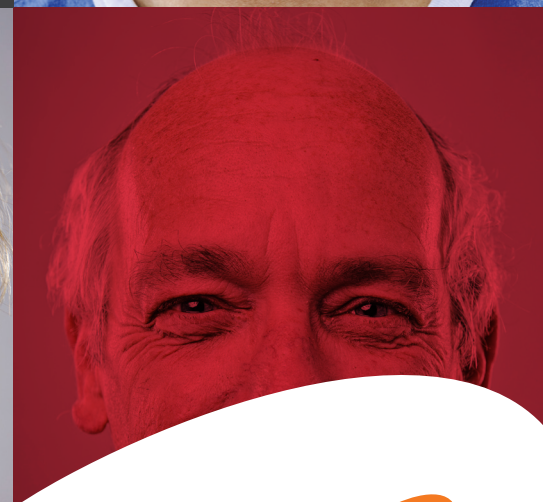

Bundel - Informatieavond van 11 oktober 2022

- 1 Opening
- 2 Position paper Bibliotheek
19:00 - 20:00 uur
Weth. Van Leusden
Dhr. Peters
Mw. Verburgh (bibliotheek Kerkrade)
220530 position-paper-2022-brunssum-DEF.pdf
- 3 Sluiting
20:00 uur

Position paper 2022

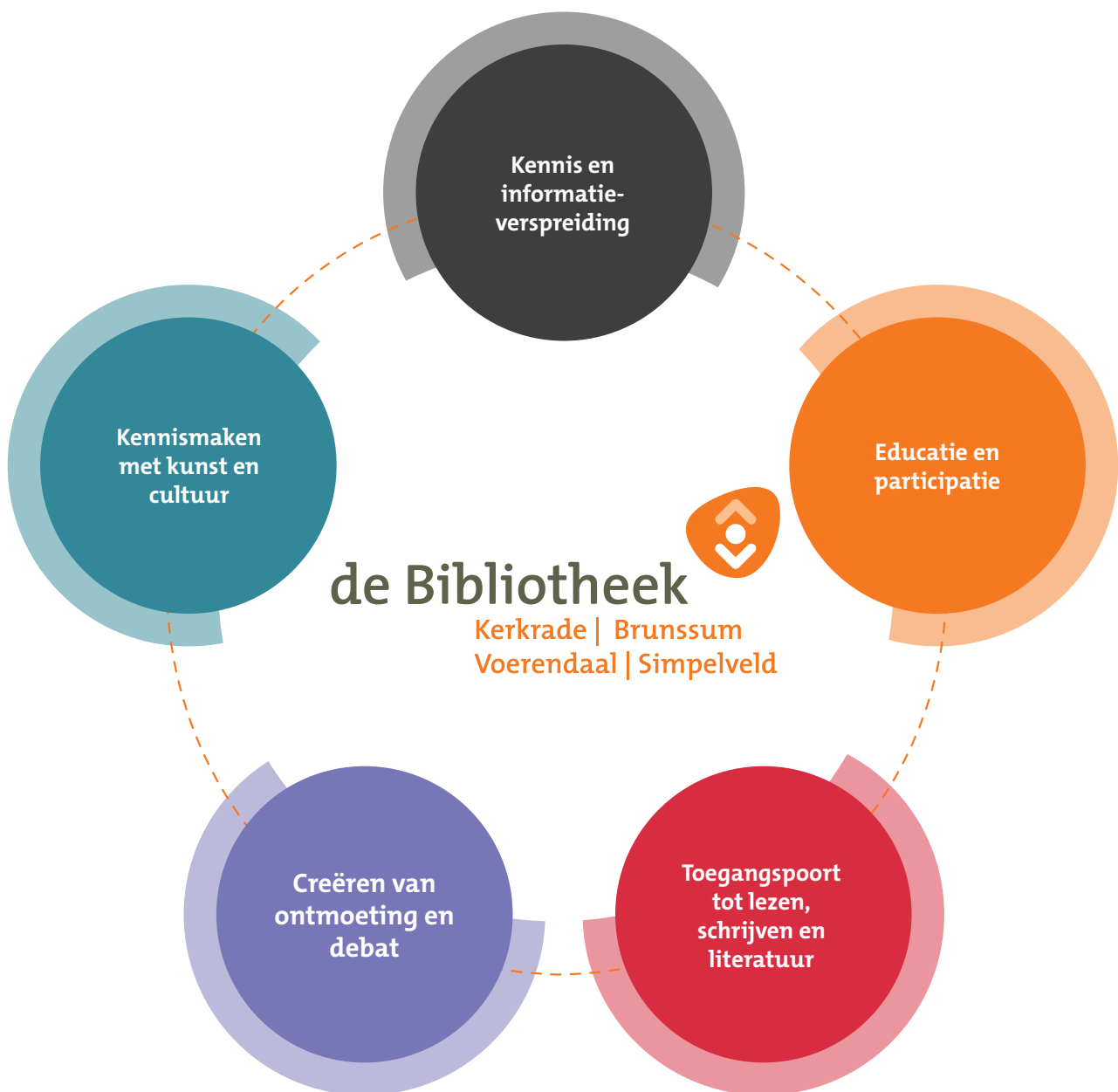
INLEIDING

De verkiezingen in Brunssum zijn achter de rug. De samenstelling van college en gemeenteraad in uw gemeente is bekend en u speelt komende vier jaar een belangrijke rol als volksvertegenwoordiger om de ambities van de stad te mogen vervullen. Gefeliciteerd! Wellicht bent u al bekend met de rol en taken van de (net gefuseerde) bibliotheek. Wellicht is dit nieuw voor u of is uw rol in de gemeentepolitiek nieuw. Dit position paper geeft u in vogelvlucht informatie over en inzicht in de ambities van de bibliotheek in uw gemeente in het licht van de huidige situatie en de thema's die op dit moment spelen. Ook krijgt u informatie hoe de bibliotheek in uw gemeente een bijdrage levert samen met andere partners. Graag ga ik met u in gesprek over dit paper en de betekenis ervan voor onze samenwerking komende vier jaren.

Uitgangspunten: de wettelijke kerntaken van de bibliotheek

De bibliotheekfunctie in een gemeente is bij wet verankerd. Elke burger dient laagdrempelig toegang te hebben tot onafhankelijke kennis en informatie. De bibliotheek is vrij toegankelijk en dé plaats waar deze kennis en informatie voor iedereen voorhanden is en actueel blijft. Daarnaast

is het een recht van de mens (zie universele verklaring rechten van de mens) om deel te kunnen nemen aan het culturele en artistieke leven én om zich te ontplooiën. Deze wettelijke verankering heeft zich vertaald in onze 5 kerntaken:

Grotere vestigingen in een stad of gemeente vervullen alle bovenstaande kerntaken, de kleine uitleenfuncties en vestigingen concentreren zich meer op de eerste kerntaken. Samen met de gemeente als

opdrachtgever stemmen we de invulling van deze kerntaken af, passend bij de meerjarenstrategie van de organisatie. In Brunssum heeft de bibliotheek 1 vestiging.

De bibliotheek in 2022

De bibliotheek heeft afgelopen jaren al meer en meer bewezen een programmerende maatschappelijke bibliotheek te zijn. Door de fusie met Bibliotheek Kerkrade en omsteken kunnen we vanaf 2022 met meer slagkracht,

denkkracht en innovatief vermogen efficiënt onze (nieuwe) producten en diensten uitrollen. Onze meerwaarde als bibliotheek heeft zich laten zien door in te zetten op:

1. Collectie

Een aantrekkelijke en **actuele collectie** die inspeelt op actualiteit en interesse en behoefte van elke uitleenlocatie en diverse doelgroepen (makkelijk lezen boeken/grote letterboeken/taalhuis materiaal)

Vergroten van online digitale bibliotheek

Via website zomerbieb / online lezen / activiteiten / schrijversinterviews / leeskring online

2. Primair onderwijs

De continue ondersteuning aan het primair onderwijs op het gebied van **leesbevordering en mediawijsheid**

3. Voortgezet onderwijs

Eerste samenwerking met Compass in **leesbevordering, Read2Me, talentontwikkeling**

4. Taalhuis

Stevige verankering **taalcafé / taalcoaches/ taalspreekuur**

5. Digitaalhuis

Workshops en cursussen om **digitale vaardigheden** te vergroten (leren internetten / gebruik van social media / beeldbellen)
Start van het IDO (informatiepunt digitale overheid) bieden van hulp bij digitale vragen van de overheid in spreekuren

6. Activiteitenprogramma Kunst en cultuur

Thematisch **cultureel jaarprogramma** in het kader van kennismaking met kunst en cultuur (erfgoed / muziek / schrijversbezoek / leeskring)

7. Maatschappelijke programma's

Activiteitenprogramma rondom maatschappelijke thema's met participatie van betrokken partijen (Kennismakers / ommetjes met...)

Ondanks corona afgelopen jaren zijn we er in geslaagd een aantal activiteiten toch doorgang te laten vinden. Met in de planning van 1300 jaarlijkse activiteiten op

alle 9 vestigingen in 2022 zijn we hard op weg naar een bruisende maatschappelijke programmerende bibliotheek voor alle inwoners in vier gemeenten.

Wat komt er op ons af?

Op dit moment zien we een aantal ontwikkelingen, dat van belang is voor de toekomst en positionering van de bibliotheek:

Transitie van een uitleenbibliotheek naar een maatschappelijke programmerende bieb

Bibliotheeken hebben zich afgelopen jaren opnieuw uitgevonden en zijn al lang niet meer alleen de locaties waar boeken kunnen worden geleend. De beste bieb van Nederland wordt je met name door de programmering voor vele doelgroepen om iedereen te kunnen laten deelnemen in de samenleving en dat leren, geïnspireerd worden en meedoen juist bij de bieb vanzelfsprekend is en geen drempels kent. Tegelijkertijd wordt op dit moment de bibliotheek veelal nog gefinancierd vanuit de traditionele uitgangspunten en is financiering van programma's nog niet overal vanzelfsprekend. Per gemeente zal het gesprek dit jaar gevoerd gaan worden op welke wijze we optimaal kunnen blijven bijdragen aan de ambities van de stad.

21-eeuwse vaardigheden | Ontlezing in de maatschappij

Er wordt steeds meer gevraagd van de nieuwe generatie, maar naast vele 21e -eeuwse vaardigheden blijft lezen toch de basis. Doordat steeds minder kinderen en jongeren van huis uit gestimuleerd worden te lezen, neemt het leesplezier en de taalvaardigheid al jaren af met groot risico op laaggeletterdheid vanaf 15 jaar. Om het tij te keren is investering in leesplezier nodig vanaf jonge leeftijd tot en met de middelbare school.

0-12 jarigen

Door gesprekken in Brunssum, gericht op behoeften van de peuteropvang, kinderopvang en het primair onderwijs blijkt dat men zit te springen om structureel begeleiding op het gebied van leesplezier en leesbevordering. We zijn in gesprek hoe we de dreigende lees- en leerachterstanden al vanaf jonge leeftijd kunnen aanpakken met een doorgaande (voor-)lees en leerlijn, waarbij ook ouders worden betrokken.

12-18 jarigen

In het voortgezet onderwijs is behoefte aan de invulling van het vak burgerschap, met de vraag over welke basisvaardigheden jongeren dienen te beschikken om zelfredzaam hun studie of werkstartfase in te gaan. Met een pilot in Kerkrade hebben we verkend hoe de bibliotheek een rol kan spelen bij het ontwikkelen van deze vaardigheden (inschrijving KvK van ZZP-ers / aanvragen DUO / vakantiebaantje en belastingen / digitaal betalen van boetes / openen bankrekening etcetc). Scholen hebben grote behoefte om jongeren op weg te helpen en het is hard nodig om hen de weg te wijzen waar hulp voorhanden is. Met Compass zijn we in gesprek op welke wijze de bibliotheek hen van dienst kan zijn. Middelbare scholen willen midden in de maatschappij staan en hun leerlingen laten leren in en uit de praktijk. Op dit moment is onze rol nog ad hoc, de vraag is structureler. Ook op het gebied van leesplezier/leesbevordering en Nederlands/literatuur kan de bibliotheek een rol spelen. Er zijn verkennende gesprekken gaande met Compass om te onderzoeken op welke wijze de bieb een structurele rol kan spelen.

Digitalisering van de samenleving

Kinderen en jongeren

In het onderwijs merken we dat leerlingen weliswaar handig zijn in het gebruik van een telefoon / tablet of computer, maar de functionele kant en met name ook de mogelijkheden en risico's ervan onvoldoende kennen. Mediawijsheid is op dit moment nog een onderbelicht vakgebied op scholen., mede omdat leerkrachten zelf niet altijd even vaardig zijn. Ook het maakonderwijs krijgt onvoldoende aandacht. Risico bestaat dat een generatie opgroeit met onvoldoende inzicht, kennis en vaardigheden om de toekomst vol vertrouwen in te gaan.

Volwassenen

Omdat vele loketten sluiten en niet alle mensen in de samenleving taalvaardig en/of digitaal vaardig zijn, vallen steeds meer mensen tussen wal en schip bij digitale dienstverlening. In toenemende mate worden digitale vaardigheden gevraagd die ontbreken, dit werd pijnlijk zichtbaar bij het maken van Corona afspraken of het downloaden van de QR-checkapp. Het vraagt een stevige investering op dit gebied om ervoor te zorgen dat mensen niet aan de zijlijn komen te staan of in de problemen komen, omdat zij niet vaardig genoeg zijn. Het net gestarte IDO, informatiepunt digitale Overheid, kan de brug maken tussen burgers en overheden, die hen niet meer bereiken omdat digitale vaardigheden ontbreken.

Internationalisering van de samenleving

Volwassenen

Nederland kent inmiddels een groot aantal inwoners van niet- Nederlandse komaf. Nog steeds blijkt dat het spreken van de taal essentieel is om te kunnen meedoen in de samenleving en dat het bezoeken van een school voor taalontwikkeling vaak een te grote drempel is. Naast deze groep zullen we ook komende jaren rekening moeten houden met onverwachte toestromen van vluchtelingen, die in Nederland moeten kunnen participeren en waarvoor het spreken van de taal randvoorwaarde is. Taallessen in informele sfeer waarbij ontmoeting en leren (ook over de Nederlandse cultuur en hoe hierin mee te doen) hand in hand gaan zullen structureel aandacht behoeven.

Jongeren

Jongeren op school die thuis geen Nederlands spreken dreigen soms hun startkwalificatie niet te halen om een vervolgstudie te gaan doen. Gerichte en informele taalondersteuning van de bieb kan hierbij helpen, ook om jongeren de drempel over te helpen naar een bibliotheek om informatie te krijgen waar dit thuis niet vanzelfsprekend is. Op de HOLZ in Kerkrade voeren we een pilot uit om te bezien hoe effectief dit is, wellicht dat een vergelijkbaar initiatief ook ingezet kan worden in Brunssum, ook met de internationale schakelklas worden op dit moment gesprekken gevoerd.

Relatief grote groep kwetsbare burgers in de regio

De gemeente Brunssum wil een sociale woonplaats zijn waar niemand buiten de boot hoeft te vallen. Bovendien wil men in een generatie het tij keren om het aantal kwetsbare inwoners te verkleinen door te werken aan de vitaliteit via het model van positieve gezondheid. In samenhang betreft dit oa. over zowel geld, armoede en schulden, gezond eten, zelfredzaamheid, taalvaardigheden, juridische hulp, digitale ondersteuning, wonen en werk. Door gerichte investeringen van onder andere de bibliotheek wordt de regie van mensen groter en neemt de kwetsbaarheid af. Het vraagt investeringen op het gebied van positieve gezondheid in relatie tot de overige basisvaardigheden om zelfstandig mee te kunnen doen in de samenleving. Voor de bibliotheek betekent dit dat er in samenwerking met andere organisaties programma's mogelijk zijn op het gebied van oa. geld / wonen / basisvaardigheden / gezondheid / welzijn en zingeving. Naast investeren in deze groep is een preventieve aanpak nodig, om uiteindelijk niet de groep te vergeten die alsnog kwetsbaar wordt als niet op tijd aan hen aandacht besteed wordt. Een concept is ontwikkeld, we staan aan de vooravond van de uitrol, samen met de andere drie gemeenten. In Brunssum hebben ook andere organisaties een rol in deze, we zullen in samenwerking bespreken welke rol de bieb kan spelen in Brunssum.

Aantrekkelijk woon- werk- en vestigingsklimaat en leefbaarheid kleine kernen

De regio kenmerkt zich door een opbouw van inwoners, waarbij opvalt dat de typering 'volks en uitgesproken' naast 'gewoon gemiddeld' en 'gezellige empty-nesters' het meest voorkomen. Het is belangrijk om goed aan te (blijven) sluiten bij de interesses van al deze groepen. Juist met het aansluiten op de behoeften van al deze groepen kan ook het vestigingsklimaat voor hoger opgeleiden en jonge gezinnen om in de stad te wonen voldoende aantrekkelijk blijven. Dit vraagt om gerichte programmering voor specifieke doelgroepen, die bijdraagt aan het woon- en werkplezier van velen, ook om een diverse samenstelling van inwoners te stimuleren. In samenwerking met collega culturele instellingen/ organisaties zullen we een impuls moeten en kunnen geven aan passende programmering voor hen allen.

Positiebepaling: wat willen wij?

De bibliotheek wil meerwaarde hebben in Brunssum door zich te positioneren als een maatschappelijke programmerende bibliotheek naast haar uitleenfunctie. Het betekent dat we als ondernemende organisatie samen met uw gemeente nog meer willen werken aan de doelen en ambities van Brunssum.

Leer/leef en woonklimaat

Naast een aantrekkelijke bibliotheek waar je boeken kunt lenen, de krant kunt lezen en waar je kunt studeren en anderen ontmoeten, werken we graag met partners aan de vragen van de gemeente en dragen bij aan het leef- leer- en woonklimaat van iedereen met alles wat er op ons afkomt.

Basisvaardigheden

We willen eraan bijdragen dat iedereen mee kan doen. We willen de motor zijn van een vaardige samenleving en mensen ondersteunen bij een leven lang leren in al hun basisvaardigheden. Waar mogelijk bieden we gratis abonnementen voor mensen die het financieel zwaar hebben. We willen volwassenen en ouderen de ondersteuning bieden die nodig is. Daarmee kantelen we samen met anderen de lijstjes waarop de regio te veel onderaan bungelt, ook al vraagt dit een lange adem. We dragen bij aan vitale wijken, vitale jongeren en ouderen door actief een rol op te pakken bij de programma's rondom positieve gezondheid.

Kennis en informatievoorziening

We willen kennis en informatie delen op verschillende manieren zodat men goed geïnformeerd eigen afwegingen kan maken en zelfredzamer wordt of zich zelfstandig kan verhouden tot wat in de samenleving gebeurt. We organiseren spreekuren, lezingen, workshops en presentatie zodat men een leven lang kan leren.

Culturele en maatschappelijke programma's

We willen tevens inspiratie geven die prikkelt en stemt tot nadenken, reflectie en leren. We willen uitdagen om te lezen en schrijven, de waarde van cultuur laten ervaren en de creativiteit bevorderen. We willen met mensen hun persoonlijke verhalen vastleggen en teruggeven aan de stad, zodat samen lokale historie wordt gemaakt en beleefd. We agenderen actuele thema's en ontwikkelingen in de samenleving zodat het goede gesprek kan worden gevoerd in dialoog, discussie of debat.

Investeren in jeugd

We willen investeren in de jeugd, ook samen met hun ouders, omdat deze de toekomst heeft. Daar waar achterstanden dreigen werken we aan leesbevordering.

We intensiveren de samenwerking met de peuteropvang/kinderopvang, de basisscholen rondom leesplezier en mediawijsheid en tevens de samenwerking met middelbare school/scholen, zodat alle kinderen in aanraking komen met de bieb en haar mogelijkheden. We dragen bij aan de 21-eeuwse vaardigheden, waarbij mediawijsheid belangrijk is. We werken aan structurele basis voor leesplezier en leesbevordering op de scholen. We organiseren aantrekkelijke activiteiten voor kinderen in de vrije tijd, zodat iedereen van jongs af aan kan meedoen in Brunssum.

Zodat de bibliotheek een plaats is om je thuis te voelen als third place, waar je je veilig en jezelf kunt zijn en kunt ontwikkelen, ongeacht afkomst, leeftijd, achtergrond, kansen visie of middelen. Waar je gelijkgestemden of juist geheel anderen kunt ontmoeten en met elkaar in gesprek kunt gaan.

Wat gaan we doen?

De eerstkomende tijd werken we door op de ingeslagen weg en onze ambities, zoals geformuleerd in het meerjarenplan. Gezien de ontwikkelingen, de Covid-periode en de bovenstaande ontwikkelingen staan komende jaren in het teken van ontwikkelen, uitbreiden / verankeren en borgen / het structureel financieren van onze ingezette koers. Hieronder volgt een korte weergave:

	Wat gaan we doen?
Collectie	We brengen meer samenhang aan tussen activiteiten en de uitleenfunctie/boekencollectie om mensen te verleiden meer te lezen en meer mee te doen
Peuteropvang / kinderopvang / primair onderwijs / voortgezet onderwijs	• ontwikkelen van structureel aanbod kinderen van 0-4 jaar zowel in peuteropvang/kinderopvang als op vestigingen en opleiden personeel als voorleescoördinator • bevorderen van leesplezier en leesbevordering kinderen in po en in vrije tijd • ontwikkelen van structurele samenwerking middelbare scholen burgerschap / leesplezier / talentontwikkeling
Basisvaardigheden	Taalhuis: duurzaam verankeren en uitbreiden waar mogelijk Digitaalhuis : uitbreiden met cursussen Digivitaler IDO: • samenwerking met CMWW intensiveren • uitbreiden specifieke spreekuren, bv vluchtelingen Oekraïne • uitbreiden spreekuren positieve gezondheid • uitbreiden spreekuren Informatiepunt digitale overheid ook voor jongeren) Overige basisvaardigheden: <i>Positieve gezondheid:</i> • uitbreiden activiteiten aanbod lezingen/presentaties / workshops en activiteiten aanbod met zorg/welzijnspartners rondom positieve gezondheid <i>Inburgering:</i> • organiseren ondertekenen participatieverklaring en voorlichting/doorgeleiding naar (digi-)Taalhuis en activiteiten om participatie te bevorderen

	Wat gaan we doen?
Kunst en cultuur	Culturele veld: • - uitbreiden samenwerking culturele veld met programmering Kunst en cultuur: • - aantrekkelijk aanbod voor kinderen (en hun ouders) van 0-12 jaar • - ontwikkelen erfgoedlijn met heemkundevereniging door organisatie van verhalentafels • - uitbreiden van aanbod kunst en cultuur voor leeftijd 25-40 jaar • - organisatie leeskring
Maatschappij	• ontwikkelen en organiseren van diverse communities rondom maatschappelijke onderwerpen • uitbreiden van lezingen en presentaties toegesneden op specifieke doelgroepen • organiseren van activiteiten rondom actuele thema's en landelijke campagnes (boekenweek /week armoede en schulden etc)

Organisatie en financiering

Organisatie

De bibliotheek organiseert op dit moment al haar activiteiten rond de uitleenfunctie en daarnaast nog drie inhoudelijke programmalijnen:

Lezen en literatuur

Jeugd en onderwijs

Kunst en cultuur

Basisvaardigheden

De gehele bibliotheekorganisatie bestaat uit 42 mensen 28,41 fte voor 9 vestigingen in vier gemeenten. Deze medewerkers werken in de frontoffice, de backoffice, staffuncties of aan de programma's. De bibliotheek werkt met ongeveer 135 vrijwilligers en is dus erg afhankelijk van deze vrijwilligers. Zonder hen, zoals in de Covidperiode bleek, ontstaat in het relatief kleine team snel enorme werkdruk. Samen draagt het team op dit moment zorg voor meer dan 1300 activiteiten per jaar op alle vestigingen en dit aantal activiteiten is nog steeds groeiende. We proberen samen met het culturele en maatschappelijke veld onze activiteitenprogramma's in te kleuren en houden rekening met de actualiteit.

Financiering

De financiering van onze programmalijnen is verschillend, hieronder treft u een kort overzicht aan. Het laat zien dat onze ingeslagen weg nog niet volledig is verankerd in onze opdracht en nog geen structurele financiering kent. We zijn gesprekken gaande om de leesbevordering in het primair onderwijs een impuls te geven. Graag maak ik met u kennis in de nabije toekomst en ga hierover dan met u in gesprek.

Hieronder volgt een korte weergave van onze financieringsstructuur:

Programmalijn	Opgenomen in structurele subsidie	Projectfinanciering
Uitleenfunctie		
	Basis openingstijden is volledig als opdracht opgenomen in de subsidiebeschikking van gemeente, de fte voor frontoffice en backoffice van vestigingen in opgenomen in deze subsidie, evenals collectie, automatisering en ondersteunende diensten.	

Programmalijn	Opgenomen in structurele subsidie	Projectfinanciering
Programmering		Extra impuls transitie en harmonisering bibliotheekorganisaties vanuit voorziening gemeente Brunssum
Onderwijs		
Enkele projectactiviteiten (voorleeswedstrijd en dialectwedstrijd en kinderboekenweek etc.) Boekstartkoffertjes	Bekostigd vanuit structurele middelen, hiervoor geen specifieke opdracht	
Activiteiten voor 0-4 jaar peuteropvang/kinderopvang	Bekostigd vanuit structurele middelen, hiervoor geen specifieke opdracht	
Activiteiten scholen tbv structurele aandacht voor leesplezier en leesbevordering		Vanuit toegezegde projectmiddelen, in 2022 €30.000,00
Basisvaardigheden		
Taalhuis	Bekostigd vanuit structurele middelen, hiervoor geen specifieke opdracht	
Digitaalhuis	Bekostigd vanuit structurele middelen, hiervoor geen specifieke opdracht	
Organisatie en ontwikkeling IDO (spreekuren hulp bij overheidsvragen en workshops)		Eenmalige projectfinanciering in 2021-2022 vanuit Rijk, €0,80 per inwoner, deze wordt vanaf 2023 overgeheveld naar gemeenten
Kunst en cultuur		
Ontwikkeling, Organisatie en uitvoering activiteitenprogramma volwassenen	Bekostigd vanuit structurele middelen, hiervoor geen specifieke opdracht	
Ontwikkeling, organisatie en uitvoering activiteitenprogramma kinderen 0-12 jaar	Bekostigd vanuit structurele middelen, hiervoor geen specifieke opdracht	
Maatschappelijke thema's / landelijke campagnes	Bekostigd vanuit structurele middelen, hiervoor geen specifieke opdracht	

TOT SLOT

Ik hoop u met dit position paper enig inzicht te hebben gegeven in de rol en taken van de bibliotheek zoals deze nu vervuld worden en ga graag in komende periode met u in gesprek over de ambities van het college en de raad, die bij de ambities en opdracht van de bibliotheek aansluiten. Ik nodig u dan ook van harte uit om met ons hierover in gesprek te gaan.